

Warszawa, 19 kwietnia 2024 r.

Apel o ochronę mew siwych gniazdujących na infrastrukturze antropogenicznej

Mewa siwa *Larus canus*, choć niegdyś zwana pospolitą, teraz drastycznie zmniejsza swoją liczebność. Swoje pierwotne środowisko – łachy i wyspy w środkowym biegu Wisły – zasiedliła w połowie ubiegłego wieku i tam rozwinęła stałą populacja lęgową. Kiedy na przełomie lat 1980. i 1990. osiągnęła szczyt liczebności na poziomie 3 200–3 500 par, zdecydowana większość z nich dalej gniazdowała właśnie na środkowej Wiśle. Niemniej, w kolejnych dekadach liczba par lęgowych zaczęła gwałtownie spadać. W latach 1998–2004 krajową populację szacowano na 2 300–2 600 par, natomiast w latach 2013–2018 jedynie na 600–1 000 par. Cenzus mewy siwej przeprowadzony w latach 2021–2022 w ramach Monitoringu Ptaków Wybrzeża i Rzek wykazał gniazdowanie 440–496 par lęgowych w kraju. Jedną z głównych przyczyn spadku liczebności mewy siwej jest drapieżnictwo ze strony wizona amerykańskiego *Neovison vison* oraz lisa *Vulpes vulpes*. Za znaczne zagrożenie uznaje się także masowe pojawy meszek *Simulium* sp., powodujące dużą śmiertelność ptaków dorosłych i piskląt oraz niski sukces lęgowy na środkowej Wiśle. Choć podejmowane działania ochrony czynnej wyhamowały negatywny trend i ustabilizowały liczebność gatunku na kluczowym odcinku środkowej Wisły w ostatnich latach, to **cała wiślana populacja liczyła w 2023 roku zaledwie 233 pary lęgowe**. W 2020 roku gatunek trafił do „Czerwonej listy ptaków Polski” ze statusem **VU – narażony na wyginiecie**.

W międzyczasie mewa siwa zaczęła zasiedlać środowiska antropogeniczne, a w szczególności – obszary zurbanizowane. Choć pierwsze informacje o gniazdowaniu gatunku na dachach budynków pochodzą z roku 1994 z Włocławka, to zasiedlanie innych polskich miast rozpoczęło się później – większość przypadków dotyczy ostatnich 15 lat. **W 2023 roku populacja mewy siwej gniazdująca na obiektach miejskiej infrastruktury liczyła przynajmniej 227 par**. Najwięcej ptaków do lęgów przystąpiło we Włocławku, a następnie w Warszawie i Płocku. Oprócz miast położonych w dolinie Wisły gatunek zasiedlił również Olsztyn, Ostrów Wielkopolski i Stargard.

Przewidujemy, że w najbliższych latach gniazdowanie mewy siwej na obszarach miejskich i przemysłowych będzie coraz powszechniejsze. Jednakże, ze względu na bardzo silnie wyrażony konserwatyzm lęgowy gatunku i filopatrię gniazdową (powracanie na lęgi w miejsce wyklucia), ptaki gniazdujące w środowisku antropogenicznym nie będą zasilać populacji wiślanej. Mamy więc obecnie do czynienia z dwoma różnymi populacjami tego gatunku: miejską i pozamiejską, z ograniczoną wymianą osobników (i genów) między nimi.

W związku z powyższym w ochronie polskiej przyrody pojawia się nowy problem, który wymaga świeżego spojrzenia i stosowania innych niż dotychczas rozwiązań. Gniazdując w środowiskach miejskich i przemysłowych, mewa siwa będzie wchodzić w coraz głębszy konflikt z człowiekiem. Konfrontacja będzie nieunikniona i spodziewamy się, że do krajowych organów ochrony przyrody będą coraz częściej wpływać wnioski o odstąpienie od ochrony gatunkowej: płoszenie mew z miejsc rozrodu, usuwanie gniazd, czy niszczenie jaj. Zdajemy sobie sprawę z niedogodności, które mewy siwe będą sprawiać podczas sezonu lęgowego w bliskim otoczeniu człowieka, ale mając na względzie status gatunku w kraju, proponujemy kilka rozwiązań mogących uchodzić za kompromisowe:

- 1) wydając zgodę na płoszenie i usuwanie gniazd mew siwych podczas sezonu lęgowego, należy zaproponować działania kompensacyjne polegające na przygotowaniu innego miejsca pod lęgi w okolicy, gdzie ptaki nie będą stanowić problemu dla ludzi;
- 2) uważamy, że bezzasadne jest wydawanie zgody na niszczenie jaj – najlepiej zaproponować podebranie ich z gniazda i oddanie instytucjom nauki i edukacji lub organizacjom przyrodniczym, które zajmują się ochroną ex-situ do wyklucia się lub odchovu piskląt. Zostaną one krótko przed wykluciem się podłożone do czynnych gniazd tego gatunku, a w przypadku odchovu wypuszczone po uzyskaniu zdolności do lotu – w obu przypadkach w środowisku Wisły;
- 3) absolutnie nie wyrażamy poparcia dla zabijania ptaków dorosłych i piskląt mewy siwej – dla tych działań zawsze znajdują się alternatywne, które nie będą uwzględniać pozbawiania życia ptaków.

Jednocześnie Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, poprzez współpracę ze specjalistami i naukowcami, wyraża gotowość wsparcia i chęć współpracy w zakresie planowania i podejmowania działań alternatywnych. Biorąc pod uwagę, że mewa siwa jest narażona na wyginięcie, bardzo ważne jest kontynuowanie działań ochronnych na Wiśle, ale również podjęcie ich w miastach. Tylko prowadzone równoległe działania ochronne mogą stanowić fundament pomocny w zachowaniu mew siwych na liście ptaków gniazdujących w Polsce.

Z pełnym poważaniem,

dr Jacek Betleja, Dział Przyrody Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu

mgr inż. Szymon Beuch, Muzeum i Instytut Zoologii PAN

mgr Arkadiusz Buczyński, Instytut Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie

dr Dariusz Bukaciński, Instytut Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie

dr Monika Bukacińska, Instytut Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie

dr inż. Szymon Bzoma, GBPW KULING

mgr inż. Tomasz Chodkiewicz, Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Muzeum i Instytut Zoologii PAN

dr hab. Przemysław Chylarecki, Państwowa Rada Ochrony Przyrody, Muzeum i Instytut Zoologii PAN

prof. dr hab. Dariusz Jakubas, Wydział Biologii, Uniwersytet Gdański

dr hab. Tomasz Janiszewski, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Łódzki

dr Mateusz Ledwoń, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN

mgr Klaudia Litwiniak, Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne

dr Dominik Marchowski, Muzeum i Instytut Zoologii PAN

prof. dr hab. Włodzimierz Meissner, Wydział Biologii, Uniwersytet Gdański

prof. dr hab. Piotr Minias, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Łódzki

dr hab. Grzegorz Neubauer, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski

mgr Marcin Przymencki, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

mgr Bartosz Smyk, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

mgr inż. Krzysztof Stasiak, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

prof. dr hab. Tadeusz Stawarczyk, Muzeum Przyrodnicze, Uniwersytet Wrocławski

mgr inż. Łukasz Wardecki, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

mgr Piotr Zieliński, Stacja Ornitologiczna, Muzeum i Instytut Zoologii PAN

wraz z całym zarządem Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków.

W imieniu sygnatariuszy:

Dyrektor ds. Ochrony Przyrody

dr Jarosław Krogulec

Literatura:

- Beuch S., Sikora A., Ławicki Ł., Rowiński P. 2021. Monitoring Ptaków Wybrzeża i Rzek. W: Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2021 roku. Zadanie 1. Monitoring ptaków – prace terenowe i opracowanie wyników. Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2021–2022. GIOŚ, Warszawa.
- Beuch S., Sikora A., Ławicki Ł. 2022. Monitoring Ptaków Wybrzeża i Rzek. W: Chodkiewicz T., Lewandowska J., Wardecki Ł. (red.). Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2022 roku. Zadanie 1. Monitoring ptaków - prace terenowe i opracowanie wyników. Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2021–2022. GIOŚ, Warszawa.
- Beuch S., Sikora A., Ławicki Ł. 2023. Monitoring Ptaków Wybrzeża i Rzek. W: Chodkiewicz T., Przymencki M. (red.). Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2023 roku. Zadanie 1. Monitoring ptaków – prace terenowe i opracowanie wyników. Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2023–2025. GIOŚ, Warszawa.
- Bukaciński D., Bukacińska M. 2000. The impact of mass outbreaks of black flies (*Simuliidae*) on the parental behaviour and breeding output of colonial common gulls (*Larus canus*). *Ann. Zool. Fenn.* 37: 43–49.
- Bukaciński D., Bukacińska M. 2007. Mewa pospolita *Larus canus*. W: Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004, ss. 230–231. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Bukaciński D., Bukacińska M. 2015. Kluczowe gatunki ptaków siewkowych na środkowej Wiśle: biologia, ekologia, ochrona i występowanie. T. 1. Mewa siwa *Larus canus*. Monografia. STOP, Warszawa.
- Bukaciński D., Bukacińska M., Buczyński A. 2018. Threats and the active protection of birds in a riverbed: postulates for the strategy of the preservation of the middle Vistula River avifauna. *Stud. Ecol. Bioeth.* 16: 5–23.
- Bukaciński D., Bukacińska M., Buczyński A. 2024. Współczesne zagrożenia i praktyczne aspekty czynnej ochrony mew i rybitw na lęgowiskach w korycie środkowej Wisły. Ogólnopolska Konferencja Przyrodnicza „Czynne działania ochronne i badania ptaków siewkowych w dolinach rzek: zagrożenia i nowe wyzwania”. 22 marca 2024, Warszawa.
- Chodkiewicz T., Chylarecki P., Sikora A., Wardecki Ł., Bobrek R., Neubauer G., Marchowski D., Dmoch A., Kuczyński L. 2019. Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013–2018: stan, zmiany, zagrożenia. *Biul. Monitoringu Przyrody* 20: 1–80.
- Przymencki M., Litwiniak K., Beuch S., Rapczyński J., Wardecki Ł., Bednarz Ł., Włodarczyk-Komosińska A., Doboszewski P., Borek Ł., Rębiś M., Dolata P. T., Zieliński P., Bilecki K., Węclawek D., Bukacińska M., Bukaciński D. 2024. Liczebność i rozmieszczenie mew siwych *Larus canus* gniazdujących na obiektach infrastruktury miejskiej w Polsce w roku 2023. *Ornis Pol.* 65: 30–41.
- Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. Czerwona lista ptaków Polski. OTOP, Marki.